

نقد و بررسی مجازات اعدام در جرائم مواد مخدر در حقوق کیفری ایران

غلامرضا مهدوی

دانشجوی دکتری تخصصی حقوق کیفری و جرم شناسی ، تهران

mahdavitaha80@yahoo.com

چکیده

قانونگذار ایران بر مبنای سیاستهای کلی مبارزه با مواد مخدر ابلاغی سال 1385 مجمع تشخیص مصلحت نظام با اولویت مبارزه فراگیر و قاطع علیه کلیه فعالیتهای مرتبط با مواد مخدر ، همواره با تعیین مجازاتهای نامتناسب بالاخص اعدام سیاست جنایی مبتنی بر سرکوب و کیفر را محور خود قرار داده است اما این سیاست جنایی بدون ریشه یابی علل موضوع که صرفاً مبارزه با معلول بوده چندان مورد اقبال سیاست جنایی قضایی قرار نگرفته است و به اهداف اصلی مجازات که باز دارندگی آن می باشد نائل نیامده بطوریکه علیرغم این شدت مجازات و صدور احکام متعدد اعدام که بیش از 50٪ احکام اعدام صادره و هم چنین حدود 44٪ جرائم، مرتبط با مواد مخدر می باشد نه تنها این جرائم ریشه کن یا حتی کاهش نیافته بلکه افزایش هم یافته است لذا دلایل متعددی که بعنوان مخالفت با مجازات اعدام ارائه گردیده است کلهم حاکی از عدم موفقیت این نوع مجازات در جهت بازدارندگی آن می باشد پس مهمترین راهکار اینست که بجای صرف مبارزه با عرضه مواد مخدر برای تقاضای این مواد نیز چاره اندیشی شود چون تا زمانی که معتاد است مواد مخدر نیز وجود خواهد داشت فلذا بایستی با درمان و بازپروری و اصلاح و تربیت وی و با تغییر نگرش به معتاد بعنوان مریض نه مجرم و النهایه با ایجاد اشتغال مناسب به او بعنوان پیشگیری از وقوع جرم، زمینه تقاضا را از بین برد وآنوقت عرضه نیز حتی بدون نیاز به مجازات اعدام از بین خواهد رفت.

کلمات کلیدی:

مجازات ، اعدام ، مواد مخدر، حقوق ایران.

1- مقدمه

1- مبارزه فراگیر و قاطع علیه فعالیت ها و اقدامات غیر قانونی مرتبط با مواد مخدر و روانگردان.

2- تقویت و تجهیز و استفاده از امکانات اطلاعاتی، نظامی، انتظامی و قضایی برای شناسایی و تعقیب و انهدام شبکه ها و مقابله با عوامل اصلی داخلی و بین المللی مرتبط با مواد مخدر و انواع روانگردان و پیش سازهای آنها.

3- تقویت، تجهیز و توسعه یگان ها و مکانیزه کردن سیستم کنترلی و تقویت ساختار تخصصی مبارزه با مواد مخدر در نیروی انتظامی و سایر دستگاههای ذیربط.

4- اتخاذ راهکارهای پیشگیرانه در مقابله با تهدیدات و آسیب های ناشی از مواد مخدر و روانگردان با بهره گیری از امکانات دولتی و غیر دولتی با تاکید بر تقویت باورهای دینی مردم و اقدامات فرهنگی.

5- جرم انگاری مصرف مواد مخدر و روان گردان و پیش سازهای آنها.

6- ایجاد و گسترش امکانات عمومی تشخیص، درمان، بازتوانی و اتخاذ تدابیر علمی جامع.

7- اتخاذ تدابیر لازم برای زمینه سازی حمایت های اجتماعی پس از درمان مبتلایان به مواد مخدر و انواع روان گردان.

8- تقویت و ارتقاء دیپلماسی منطقه ای و بین المللی مرتبط با مواد مخدر و روانگردان.

9- اتخاذ تدابیر لازم برای مشارکت جدی آحاد مردم و خانواده ها و حمایت از تشکل های مردمی در زمینه های پیشگیری، کاهش آسیب و درمان.

10- ارتقاء و اصلاح ساختار نظام مدیریت مبارزه با مواد مخدر و روانگردان.

با عنایت به مراتب فوق الذکر ملاحظه می شود که علیرغم سیاست سرکوبگرانه و مبارزه فراگیر و قاطع علیه کلیه فعالیتها و اقدامات غیر قانونی و جرم انگاری بیشتر موضوعات مرتبط با مواد مخدر به اهداف ابلاغی نائل نشده ایم بنحویکه مسئولین ذیربط بارها به این نکته اذعان داشته اند که اعدام بعنوان اشد مجازات نتوانسته آنچنان که باید و شاید از وقوع جرم قاچاق مواد مخدر جلوگیری نماید چرا که ریشه های اصلی این معضل از قبیل فقر کشورهای تولید کننده، بازار سودآور تجارت مواد مخدر منفعت طلبی کارتل های تجارت اسلحه و نفت، همواره تقویت کننده روند رو به رشد تجارت مواد مخدر، بوده و اعدام عاملین، به تنهایی چاره ساز نیست، فلذا مبارزه و مقابله به طریق کنونی نتیجه نداده و فقط برای گروههای مافیایی خاص انگیزه بوجود آورده است و آنها با در اختیار داشتن امکانات لازم می توانند

سیاست کیفری قانونگذاری در قانون مبارزه با مواد مخدر همواره با شدت مجازاتها و با تعیین مجازاتهای نامتناسب و سنگین بالاخص اعدام مبتنی بر سرکوب و کیفر شدید را محور خود قرار داده است و اما این سیاست چندان مورد اقبال سیاست جنایی دستگاه قضایی (رویکرد دستگاه قضایی) قرار نگرفته است بلحاظ اینکه اعدام همواره آخرین ضمانت اجرایی می باشد که بایستی مد نظر قرار گیرد در حالیکه در مورد عرضه کنندگان، توزیع کنندگان و قاچاقچیان ابتداء به ساکن مجازات اعدام تعیین شده است حال سوال مهمی که عارض می شود اینست که بعد از چندین دهه از اعمال مجازات اعدام در مورد مجرمین مواد مخدر پس چرا این جرایم ریشه کن نشده یا حداقل کاهش نیافته است. بطوریکه براساس بیابیه های حقوق بشری سازمان ملل بیش از 50٪ احکام اعدام صادر شده در ایران مرتبط با جرائم مواد مخدر است و یا براساس اعلام رسمی سازمان زندانها در سال جاری جرائم مواد مخدر با اختصاص 43/9٪ جرائم بخود¹، در رتبه اول جرائم قرار گرفته است پس به چه دلایلی به هدف اصلی مجازات که بازدارندگی و عبرت گیری فردی و اجتماعی می باشد نائل نشده ایم در حالیکه مجازات اعدام شدیدترین نوع مجازات است و اما بازدارندگی خود را از دست داده است و باید چه راهکارایی برای بهبود این وضعیت نابسامان در پیش گرفت و عبارتی چاره کار و چیستی این معما چگونه باید حل و فصل شود و به چه نحوی باید به اهداف غایی مجازات رسید و یک سلسله سئوالات دیگر که سعی شده بنحو مقتضی به آنها پاسخ داده شود

2- بخش اول :

1-2- اختصار سیاستهای کلی مبارزه با مواد مخدر:

با عنایت به اینکه قانون مبارزه با مواد مخدر در پانزده بند در سال 1389 بر مبنای سیاستهای کلی مبارزه با مواد مخدر مصوب 1385 مجمع تشخیص مصلحت نظام و هم چنین متأثر از کنوانسیونهای بین المللی بالاخص کنوانسیون 1988 سازمان ملل متحد اصلاح یافته است فلذا سیاست جنایی قانونگذار در قانون مبارزه با مواد مخدر و اصلاحیه های آن همواره مبتنی بر سیاست کیفری ترسیم گردیده است که عبارتند از:

مواد مخدر را به راحتی جایگزین کنند علیهذا حکم اعدام بایستی تنها در زمان قطع امید از اصلاح مجرم و تکرار چند باره جرم، صادر شده و باروند بسیار پیچیده، تمامی امکانات برای جلوگیری از اجرای حکم از طریق اعاده دادرسی و توبه متهم، سنجیده شده است چرا که ناتوان سازی² یا سلب توان بزهکاری عمدتاً بر این استدلال مبتنی است که هدف ارضایی یا اصلاحی مجازات در مورد برخی مجرمین کارگر نیستند و در واقع هدف از سلب حقوقی و توانایی فرد بزهکار، بعنوان یک اهرم کیفری تضمین این امر است که با خارج از دور کردن مجرم، دیگر مرتکب جرم نشود و یکی از مصادیق بارز ناتوان سازی، مجازات اعدام می باشد بنابراین آیا می توان گفت غیر از مجازات اعدام، مجازاتهای دیگری در مورد مجرمی که برای بار اول مرتکب جرم شده است کار ساز نمی باشد با وصف اینکه مجازات دیگر در مورد وی اعمال نگردیده تا مشخص شود که فایده مند بوده است یا نه لذا گزینه مجازات اعدام در مورد چنین مجرمی به صورت جدی محل تأمل و تردید می باشد.

3- بخش دوم:

3-1- جرائم مواد مخدر در ایران و طرق پی‌شگیری از آن

در سال های اخیر با شدت گرفتن هجمه تبلیغات بین المللی علیه ایران در زمینه حقوق بشر و ادعای نقض آن به بهانه های مختلف، احکام صادر شده در رابطه با اعدام، همواره به عنوان ابزاری جهت فشار بر جمهوری اسلامی ایران و دستاویزی برای صدور بیانیه ها و قطعنامه های بین المللی و اعمال تحریم های حقوق بشری مورد استفاده قرار گرفته است.

میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی که به عنوان یکی از منابع گزارشات ضد ایرانی نهادهای حقوق بشری مورد استفاده قرار می گیرد، وجه اصلی التزام جمهوری اسلامی ایران به قوانین مرتبط با حقوق مدنی و سیاسی است. بند ۲ ماده ۶ این میثاق با تجویز مجازات اعدام تصریح می نماید: " در کشورهایی که مجازات اعدام لغو نشده صدور حکم اعدام جایز نیست مگر در مورد مهمترین جنایات طبق قانون لازم‌الاجرا در زمان ارتکاب جنایت که آنهم نباید با مقررات این میثاق و کنوانسیونها راجع به جلوگیری و مجازات جرم کشتار دسته جمعی منافات داشته باشد.

به ادعای بیانیه های حقوق بشری که توسط شخص احمدشهبید، دیده بان حقوق بشری سازمان ملل در رابطه با پرونده ایران منتشر شده است، بیش از هفتاد درصد احکام اعدام صادر شده در ایران مرتبط با جرائم مربوط به مواد مخدر است.

کشور ایران به دلیل قرار گرفتن در همسایگی بزرگترین تولید کننده ماده مخدر تریاک در جهان و داشتن ۱۸۴۵ کیلومتر مرز مشترک با کشورهای پاکستان و افغانستان همواره قربانی تجارت سیاه مواد مخدر در دنیا بوده است. در سال های پس از انقلاب تا کنون بیش از چهار هزار نفر از نیروهای نظامی و انتظامی ایران در مبارزه با قاچاق مواد مخدر به شهادت رسیده و بیش از دوازده هزار نفر مجروح و معلول شده اند. بر این آمار باید هزینه سالانه صدها میلیون دلار جهت مبارزه با قاچاق مواد مخدر را افزود.

در ۹ ماهه اول سال جاری تنها در استان سیستان و بلوچستان بیش از ۱۳۰ تن مواد مخدر کشف و ضبط شده است. که این آمار در رابطه با کل کشور در سال های ۹۲ و ۹۳ به بیش از یک هزار و صد تن مواد مخدر می رسد.

در سال ۹۳ تعداد ۳۵۴ هزار نفر مرتبط با جرائم مواد مخدوری دستگیر شده اند که این رقم نسبت به سال گذشته با رشد ۲۷ درصدی همراه بوده و از این میان ۷۷ درصد در رابطه با قاچاق و توزیع متهم بوده و ۲۳ درصد به جرم مصرف مواد مخدر بازداشت شده اند.

۴۴ درصد از ظرفیت زندان های ایران توسط محکومین مواد مخدر اشغال شده، و مواد مخدر به صورت غیر مستقیم در وقوع ۲۵ درصد از سایر جرائم و ناهنجاری های اجتماعی نقش داشته است. همسر آزاری ۶۵ درصد، طلاق ۵۵ درصد، کودک آزاری ۳۰ درصد، قتل عمد ۲۵ درصد و نزاع و خشونت ۲۲ درصد.

3-1-1- طرق پی‌شگیری از مواد مخدر:

1- قاچاق مواد مخدر پدیده بی چند وجهی است که همه ارکان اساسی جامعه را تحت تاثیر قرار می دهد، لذا مبارزه با آن نیز مستلزم به کارگیری همه ظرفیت های موجود است. برخورد جدی و اصولی با این پدیده، جز از طریق همکاری فراگیر میسر نیست و همگان از بالاترین تا پایین ترین سطوح حاکمیت باید در این جهاد مقدس مشارکت کنند. مقابله با قاچاق مواد مخدر و مهار و کنترل اعتیاد نیاز مبرم به جنبشی اجتماعی و مردمی دارد.

2- قاچاق مواد مخدر و اعتیاد یک بحران و مساله اجتماعی (در سطح کلان) است و تبیین و تحلیل آن نیازمند یک رویکرد جامعه شناختی و امنیتی است، اساساً باید این مساله و بحران را

نیروی اجرایی باشند در جایگاه برنامه ریز و هدایتگر نشسته و با تامین نهادهای دیگر تلاش می کنند نتایج بهتری بگیرند.

4- بخش سوم:

4-1- تحلیل اجمالی مجازات اعدام در جرایم مواد مخدر و دلایل مخالفت این مجازات:

با بررسی مجازات های بدنی علیه تمامیت جسمانی ، مجازات اعدام شدید ترین و غیر قابل جبران ترین مجازات است و با بررسی فلسفه تعیین مجازات ها برای رفتارهای نابهنجار افراد جامعه که وصف کیفری به خود گرفته اند ، اعدام همواره آخرین ضمانت اجراست که بایستی مد نظر قرار گیرد بدون شک در احکام اسلامی که مقنن نیز طبق قانون اساسی در حین قانونگذاری از آن تبعیت کرده مجازات اعدام و مرگ را پذیرفته است و اما با تدقیق در سیر قانونگذاری کشور چه قبل از انقلاب و چه بعد از انقلاب ملاحظه می گردد که مجازات اعدام بعنوان یکی از مجازات هایی است که در مورد برخی از جرایم مواد مخدر بالاخص عرضه کنندگان ، توزیع کنندگان و قاچاقچیان مواد مخدر در نظر گرفته شده است و صرف نظر از ماهیت این مجازات که در اوایل قانونگذاری بعد از انقلاب از باب افساد فی الارض تلقی می شد یا مجازات تعزیری که جای نقد حقوقی بسیار می باشد³ بطوری که اگر از باب افساد فی الارض است⁴ پس حدود می باشد در حالی که جرائم مواد مخدر از نوع حدود نمی باشد و اگر از باب تعزیرات است پس چرا مجازات آن بیشتر از تعزیر می باشد در حالیکه بایستی مادون تعزیر می باشد فلذا مصداق ((ما قصد لم یقع و ما وقع لم یقصد)) می باشد و اما در هر حال این مجازات تا یوم جاری در خصوص برخی جرایم مواد مخدر بویژه مواد مخدر صنعتی و نوین که روز به روز متنوع می گردد پذیرفته شده است سوال مهمی که عارض می گردد اینست که بعد از چندین دهه اعمال مجازات اعدام در مورد مجرمین مواد مخدر آیا جرایم آن ریشه کن شده یا حداقل کاهش یافته است ، قدر متقین با مشاهده وضعیت موجود در جامعه مع الاسف نه تنها ریشه کن نشده و کاهش نیافته بلکه روز به روز افزایش هم یافته است.

دلایل مخالفت:

1- با در نظر گرفتن کرامت انسانی و اینکه حیات بشری هدیه و موهبت الهی است که از طرف خداوند متعال به افراد اعطاء

در سطح کلان و میانی تبیین کرد، نه در سطح خرد، هر چند به سطح خرد نیز باید توجه شود. 3- ضرورت تعریف ملی از قاچاق مواد مخدر و اعتیاد؛ مطالعات مربوط به مواد مخدر و اعتیاد ، امروزه نه تنها محدود به آسیب های فردی و اجتماعی نمی شود، بلکه موضوعاتی چون استقلال، تمامیت ارضی، کارآمدی نظام سیاسی و اداری، امنیت ملی و جایگاه منطقه یی و بین المللی نظام را به طور جدی تحت تاثیر قرار می دهد. بنابراین درک و شناخت و نهایتاً ارائه «تعریف ملی» از این پدیده وظیفه یی ملی و ضرورتی اجتناب ناپذیر است.

4- قطع رابطه مصرف کننده از قاچاقچیان؛ این موضوع البته نیازمند جسارت و شجاعت بیشتری است. مبارزه با ورود مواد مخدر به کشور در طول همه سال های پس از انقلاب مبارزه یی پر هزینه بوده است که فقط یکی از موارد آن به شهادت رسیدن صدها مامور جان بر کفی است که برای نجات جامعه ما از چنگال اعتیاد جان خود را فدا کرده اند و هزینه مادی فراوانی که صرف این مبارزه می شود و فشار روانی زیادی که بر جامعه تاثیر گذاشته اما همه این مبارزات و تلاش ها هنوز نتوانسته است احساس امنیت کامل را در جامعه ما را تامین کند. در حالیکه همه مصرف کنندگان مواد مخدر را به دامان قاچاقچیان سوق داده است که تنها به منفعت مادی و حداکثر سود خود فکر می کنند و گاهی اوقات تلاش های ما، به طور طنزآلودی، باعث سود بیشتر آنها نیز شده است. ما سختگیری کرده ایم و آنها «جنس شان» را گران کرده اند.

ما مبارزه کرده ایم و هر سال بیش از سال قبل مواد مخدر کشف کرده ایم، آنها مواد مخدر بیشتری تولید کرده و وارد بازار نموده اند در واقع یکی از عواملی که مساله را بغرنج تر می کند حضور قاچاقچیان در این معامله است. قاچاقچی ها به دلیل آنکه در کنترل قرار نگیرند و به طور غیرشفاف و ناپیدا عمل می کنند و نقش بر هم زننده هر نوع برنامه ریزی و اقدام عملی را ایفا می کنند فلذا باید به دنبال راهی گشت که قاچاقچیان را از این معادله حذف کرد و مدیریت مصرف مواد جایگزینی در اختیار نهادهایی گذاشت که بتوان از طریق آنها برنامه های کلان و بلند مدت کاهش آسیب را اجرا کرد.

5- استفاده از پتانسیل های مهم موجود در سازمان های غیردولتی؛ در کشورهای مختلف دنیا هر روز نقش دولت در اداره جامعه مخصوصاً در حوزه آسیب های اجتماعی کوچک تر و در عین حال مهم تر و کلان تر می شود. دولت ها به جای آنکه

گردیده است فلذا هیچ کس حتی حاکمیت و دولتها حق محروم کردن افراد جامعه از این حق حیاتی را ندارند.

2- امکان اشتباه در روند رسیدگی و محاکمه متهمان در صورتیکه فردی در اثر اشتباه و روند تحقیقات و صدور حکم به مجازات اعدام محکوم گردد پس از اجرا امکان جبران چنین اشتباهی نخواهد بود

3- مجازاتی که با واقعیات جامعه انطباق ندارد و به جای مبارزه با علت به مبارزه با معلول بپردازد نه تنها حل مشکل نمی نماید بلکه ایجاد مشکل هم می نماید بطوریکه از اهداف اصلی مجازات بازدارندگی آن می باشد در حالیکه در این چند دهه ثابت شده که مجازات اعدام نه تنها آثار بازدارندگی نداشته و موجب کاهش جرایم نشده بلکه موجب افزایش انواع جرایم مواد مخدر هم شده است بطوریکه بر اساس اعلام آمار رسمی سازمان زندانها 43%/35 زندانیان را صرفاً مجرمین مواد مخدر تشکیل می دهند.

4- عدم تناسب مجازات نسبت به میزان بزه ارتكابی بطوریکه برای مقدار سی و یک گرم هرئین نیز مجازات اعدام در نظر گرفته شده در حالیکه برای چندین تن نیز همان مجازات اعدام تقنین یافته است.

5- مجازات اصولاً باعث ایجاد ترس و ارعاب در مورد مجرمین می گردد و به عبارتی موجب عبرت آموزی فردی و اجتماعی که از اهداف آن است می شود در حالیکه در مجازات اعدام اولاً با اعدام شدن فرد مجرم عبرت آموزی فردی موضوعاً منتفی می گردد ثانیاً مجازات اعدام که در عصر حاضر در داخل زندان اجرا می گردد اکثراً به غیر از خود زندانیان، پرسنل زندان و خانواده فرد معدوم از این موضوع مطلع نیستند تا جنبه ارعایی داشته باشد در نتیجه بازدارندگی و عبرت آموزی اجتماعی نیز منتفی می باشد.

5- امکان اینکه در روند رسیدگی و اجرای مجازات تبعیض ما بین مجرمین مواد مخدر اعمال گردد متصور می باشد کما اینکه در بیشتر موارد چه در سطح بین الملل و چه در میان قاچاقچیان حرفه ای با استفاده از لابی گری و امکانات زر و زور سبب می گردد مجرمین اصلی از دسترس و چنگ عدالت خارج شوند و صرفاً افراد ضعیف و مباشر درجه آخر متحمل چنین مجازات سنگینی بشوند.

6- با اجرای مجازات اعدام علاوه بر اینکه فرد مجرم از بین می رود خانواده وی نیز که سرپرست خود را از دست می دهد با ایجاد تأثیرات روحی و روانی و ناهنجاریهای که در خانواده اش ایجاد می شود متلاشی می گردد و چه بسا موجب جرم زایی دیگری هم بعمل آید، چون قانونی که پدر خانواده را از بین می

برد، باید سمت جاننشینی پدر را بر عهده بگیرد و معیشت خانواده را تأمین نماید در حالیکه به اینگونه مسائل اصلاً اهمیت داده نمی شود.

7- با توجه به اهمیت مجازات اعدام که جان یک انسان در میان است احتمال اینکه قاضی مورد تطمیع و تهدید قرار گیرد وجود دارد و تالی فاسد به دنبال دارد.

8- افرادی که اعدام می شوند معمولاً از افراد طبقه پایین و غیر از مباشرین اصلی می باشند و اعدام آنان همواره مورد دلخواه سرکردگان و مسببین اصلی که بعنوان مافیایی عمل می کنند است تا اینکه اعمال آنان لو نرود و آنان نیز به راحتی به کار قاچاق خودشان ادامه دهند.

5- نتایج گویا :

با توجه به اینکه توسل به مجازات اعدام در جرایم مواد مخدر در حقوق ایران در جهت بازدارندگی این نوع جرائم بطور کامل موثر واقع نشده است فلذا جایگزینهای پیشنهادی نسبت به مجازات اعدام بشرح ذیل اعلام می گردد.

الف- بر اساس شرایط موجود در جامعه و با در نظر گرفتن این موضوع که اهداف اصلی اکثر قاچاقچیان مواد افیونی و خانمانسوز مخدر بدست آوردن منافع اقتصادی کلان بوده بطوریکه سالانه در کشور ما سوداگران مرگ میلیاردها تومان از این طریق بدست می آورند و از طریق پول شویی وارد اقتصاد ناسالم می نمایند پس بهتر است ضبط کلیه اموال شخص مجرم و خانواده وی که ناشی از بزه مواد مخدر می باشد بعنوان یکی از مجازات اصلی قانونگذار گردد.

ب- حبسهای طویل المدت تعیین گردد بشرطی که از نهادهای تخفیف دهنده مجازات از قبیل آزادی مشروط، مرخصی های بی حد و حصر که موجب لوث مجازات می شود استفاده نگردد چرا که حتمیت و قطعیت اجرای مجازات مهمتر از نفس مجازات است.

پ- بجای صرف مبارزه با عرصه مواد مخدر برای تقاضای این مواد نیز چاره اندیشی بشود بطوریکه یک نفر معتاد مواد مخدر اساساً مریض است نه مجرم فلذا بایستی با درمان و بازپروری و یا نگهداری در اردوگاههای اصلاح و تربیت و درمان اول او را مداوا و مراقبت کرد سپس با ایجاد اشتغال و فرهنگ سازی زمینه تقاضا را از بین برد چرا که بدیهی است تا زمانیکه تقاضا نباشد عرصه نیز وجود نخواهد داشت.

مراجع

الف منابع فارسی:

- [1] احمدی ، منصور حقوق کیفری مواد مخدر ، نشر دادگستر، چاپ سوم ، سال 1391
- [2] نجفی ابرند آبادی ، علی حسین، تقریر است درس جرم شناسی نظری، دانشگاه تربیت مدرس به سال 1379
- [3] نجفی ابرند آبادی ، علی حسن، درآمدی به جنبه های مختلف سیاست جنایی در قبال مواد مخدر ، مجموعه مقالات همایش بین المللی علمی کاربردی جنبه های مختلف سیاست جنایی.
- [4] نجفی ابرند آبادی ، علی حسین ، سیاست جنایی سازمان ملل متحد ، مجله تحقیقات حقوقی شماره 18، سال 1375.
- [5] سلیمی، صادق، جنایت سازمان یافته فراملی ، چاپ اول ، تهران صدرا ، سال 1382.
- [6] گودرزی بروجردی ، محمدرضا، سیاست جنایی قضایی ، معاونت حقوقی و توسعه قضائی، مرکز مطالعات توسعه قضایی ، انتشارات سلسبیلی سال 1384.
- [7] فرهنگ فارسی نویسنده ، احمد دانشگر انتشارات حافظ نویسنده .
- [8] محاری دلماس - مارتی ، نظام های بزرگ سیاست جنایی، ترجمه دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی ، نشر می زن ، جلسه اول ، سال 1381
- [9] صحرائیان ، مهدی زینبهای ناشی از تظہیر پول ، اولین کارگاه سراسری علمی کاربردی قضات دادگاههای انقلاب اسلامی سراسر کشور در امر مبارزه با مواد مخدر ، نشر آبی ، سال 1381

منابع عربی :

- [10] قرآن کریم
- [11] نهج البلاغه ، ترجمه محمد دشتی ، انتشارات سید جمال الدین اسد آبادی سال 1379

قوانین:

- [12] قانون اساسی جمهور اسلامی ایران
- [13] قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب 1374/8/17 - اصلاحی 1389/5/9
- [14] قانون مجازات اسلامی مصوب 1392
- [15] قانون مبارزه با پول شویی مصوب 1386

زیر نویس ها

- ¹ بر اساس اعلام سازمانها زندانها و اقدامات تأمین و تربیتی کشور در سال 1394
- ² نجفی ابرند آبادی، علی حسین ، سیاست جنایی سازمان ملل متحد ، مجله تحقیقات حقوقی شماره 18، سال 1375، صفحه 14
- ³ رحمدل ، منصور، حقوق کیفری مواد مخدر ، 1391، صفحه 77